

**LIETUVOS MEDICINOS NORMA MN 71:2017
GYDYTOJAS GERIATRAS**

**I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS**

1. Lietuvos medicinos norma MN 71:2017 „Gydytojas geriatras“ (toliau – Lietuvos medicinos norma) privaloma visiems gydytojams geriatrams, dirbantiems Lietuvos Respublikoje, jų darbdaviams, taip pat institucijoms, rengiančioms šiuos specialistus, tobulinančioms jų kvalifikaciją bei kontroliuojančioms jų veiklą.

2. Šioje Lietuvos medicinos normoje vartojamos sąvokos ir jų apibrėžtys:

2.1. **Geriatrija** (geriatrinė medicina) – medicinos spritis, nagrinėjanti senyvo amžiaus asmenų fizinius, psichikos, funkcinis ir socialinius sutrikimus bei teikianti skubias, ilgalaikes, medicininės reabilitacijos bei profilaktikos asmens sveikatos priežiūros paslaugas.

2.2. **Gydytojas geriatras** – medicinos gydytojas, teisės aktų nustatyta tvarka įgijęs gydytojo geriatro profesinę kvalifikaciją.

2.3. **Gydytojo geriatro praktika** – teisės aktų reglamentuota gydytojo geriatro pagal įgytą profesinę kvalifikaciją ir nustatytą kompetenciją vykdoma asmens sveikatos priežiūra, apimanti senyvo amžiaus asmenų profilaktiką, gydymą, medicininę reabilitaciją.

3. Kitos šioje Lietuvos medicinos normoje vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos yra apibrėžtos šios Lietuvos medicinos normos 8 punkte išvardytuose Lietuvos Respublikos teisės aktuose.

4. Gydytojo geriatro profesinė kvalifikacija įgyjama baigus universitetines medicinos studijas bei geriatrijos rezidentūrą. Užsienyje įgyta gydytojo geriatro profesinė kvalifikacija pripažįstama Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

5. Teisę verstis gydytojo geriatro praktika turi asmuo, Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka įgijęs gydytojo geriatro profesinę kvalifikaciją ir turintis Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka išduotą ir galiojančią medicinos praktikos licenciją verstis medicinos praktika pagal gydytojo geriatro profesinę kvalifikaciją.

6. Gydytojas geriatras verčiasi gydytojo geriatro praktika Lietuvos Respublikoje tik asmens sveikatos priežiūros įstaigoje, turinčioje galiojančią įstaigos asmens sveikatos priežiūros licenciją teikti geriatrijos paslaugas ir (ar) kitas asmens sveikatos priežiūros paslaugas, kurias pagal teisės aktų reikalavimus kartu su kitais asmens sveikatos priežiūros specialistais turi teikti ir gydytojas geriatras.

7. Gydytojas geriatras dirba savarankiškai, bendradarbiaudamas su kitais sveikatos priežiūros specialistais ir socialiniais darbuotojais.

8. Gydytojas geriatras vadovaujasi Lietuvos Respublikos įstatymais ir kitais teisės aktais:

- 8.1. Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatymu;
- 8.2. Lietuvos Respublikos sveikatos priežiūros įstaigų įstatymu;
- 8.3. Lietuvos Respublikos sveikatos draudimo įstatymu;
- 8.4. Lietuvos Respublikos medicinos praktikos įstatymu;

- 8.5. Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymu;
- 8.6. Lietuvos Respublikos žmogaus mirties nustatymo ir kritinių būklių įstatymu;
- 8.7. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. spalio 31 d. nutarimu Nr. 1359 „Dėl gydytojų rengimo“;
- 8.8. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. rugsėjo 14 d. nutarimu Nr. 1069 „Dėl Trečiųjų šalių piliečių reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo“;
- 8.9. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2000 m. lapkričio 9 d. įsakymu Nr. 63 „Dėl Medicinos normų rengimo reikalavimų aprašo patvirtinimo“;
- 8.10. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2002 m. sausio 28 d. įsakymu Nr. 58 „Dėl Sveikatos priežiūros specialistų profesinės kompetencijos patikrinimo tvarkos“;
- 8.11. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2002 m. kovo 18 d. įsakymu Nr. 132 „Dėl Sveikatos priežiūros ir farmacijos specialistų profesinės kvalifikacijos tobulinimo ir jo finansavimo tvarkos“;
- 8.12. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. sausio 6 d. įsakymu Nr. V-1 „Dėl Numerio sveikatos specialisto spaudui suteikimo ir panaikinimo taisyklių patvirtinimo“;
- 8.13. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. balandžio 8 d. įsakymu Nr. V-208 „Dėl Būtiniosios medicinos pagalbos ir būtiniosios medicinos pagalbos paslaugų teikimo tvarkos bei masto patvirtinimo“;
- 8.14. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. gegužės 14 d. įsakymu Nr. V-364 „Dėl licencijuojamų asmens sveikatos priežiūros paslaugų sąrašų patvirtinimo“;
- 8.15. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. gegužės 27 d. įsakymu Nr. V-396 „Dėl Medicinos praktikos licencijavimo taisyklių patvirtinimo“;
- 8.16. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. birželio 28 d. įsakymu Nr. V-469 „Dėl Medicinos praktikos profesinių kvalifikacijų rūšių sąrašo patvirtinimo“;
- 8.17. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. rugsėjo 29 d. įsakymu Nr. V-680 „Dėl Medicinos praktikos licencijų išdavimo gydytojams, turintiems specializuotos medicinos praktikos licenciją ar sertifikatą, ir teisės verstis siaura medicinos praktika įgijimo“;
- 8.18. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2005 m. birželio 30 d. įsakymu Nr. V-533/AI-189 „Dėl teisės akty, susijusiu su elektroniniais nedarbingumo pažymėjimais bei elektroniniais nėštumo ir gimdymo atostogų pažymėjimais, patvirtinimo“;

8.19. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2009 m. sausio 19 d. įsakymu Nr. V-18 „Dėl Medicinos priemonių (prietaisų) saugos techninio reglamento ir aktyviųjų implantuojamųjų medicinos priemonių (prietaisų) saugos techninio reglamento patvirtinimo“;

8.20. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. gegužės 3 d. įsakymu Nr. V-383 „Dėl Medicinos prietaisų instaliavimo, naudojimo ir priežiūros tvarko aprašo patvirtinimo“;

8.21. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. vasario 10 d. įsakymu Nr. V-117 „Dėl Geriatrijos profilio paslaugų teikimo specialiujų reikalavimų ir bazinės kainos patvirtinimo“;

8.22. šia Lietuvos medicinos norma, įstaigos, kurioje dirba, įstatais (nuostatais), vidaus tvarkos taisyklėmis, vidaus kokybės vadybos sistemos dokumentais bei savo pareigybės aprašymu.

II SKYRIUS TEISĖS

9. Gydytojas geriatras turi teisę:

9.1. verstis gydytojo geriatro praktika šios Lietuvos medicinos normos ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka;

9.2. išrašyti receptus Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2002 m. kovo mėn. 8 d. įsakymo Nr. 112 „Dėl Receptų rašymo ir vaistinių preparatų, medicinos priemonių (medicinos prietaisų) ir kompensuojamųjų medicinos pagalbos priemonių išdavimo (pardavimo) vaistinėse gyventojams ir popierinių receptų saugojimo, išdavus (pardavus) vaistinius preparatus, medicinos priemones (medicinos prietaisus) ir kompensuojamąsias medicinos pagalbos priemones vaistinėje, taisyklių patvirtinimo“ nustatyta tvarka;

9.3. išduoti medicininius ar sveikatos pažymėjimus (pažymas) Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro nustatyta tvarka;

9.4. pagal kompetenciją konsultuoti pacientus, fizinius ir juridinius asmenis Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka;

9.5. atsakyti teikti sveikatos priežiūros paslaugas, jei tai prieštarauja gydytojo profesinės etikos principams arba gali sukelti realų pavojų paciento ar gydytojo gyvybei, išskyrus atvejus, kai teikiama būtinoji medicinos pagalba;

9.6. nustatyti asmens mirties faktą Lietuvos Respublikos žmogaus mirties nustatymo ir kritinių būklių įstatymo nustatyta tvarka;

9.7. gauti darbui būtiną informaciją apie gydomus ir konsultuojamus pacientus Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

10. Gydytojas geriatras turi ir kitų teisių, nustatytų Lietuvos Respublikos teisės aktų, reglamentuojančių asmens sveikatos priežiūros specialisto praktiką.

III SKYRIUS PAREIGOS

11. Gydytojas geriatras privalo:

11.1. teikti būtinąją medicinos pagalbą Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka;

11.2. pagal savo kompetenciją, nurodytą šioje Lietuvos medicinos normoje, ir asmens sveikatos priežiūros įstaigos, kurioje dirba, licenciją, kvalifikuotai tirti, diagnozuoti ir gydyti ligas, būkles bei sveikatos sutrikimus, rekomenduoti ir dalyvauti organizuojant profilaktikos priemones bei užtikrinti teikiamų asmens sveikatos priežiūros paslaugų kokybę;

11.3. nepriskirtais jo kompetencijai atvejais siūsti pacientą konsultuoti ir (ar) gydyti pas atitinkamos srities asmens sveikatos priežiūros specialistą;

11.4. bendradarbiauti su asmens ir visuomenės sveikatos priežiūros specialistais, socialiniais darbuotojais bei kitais specialistais, tiriančiais, diagnozuojančiais ir gydančiais ligas ar sveikatos sutrikimus;

11.5. propaguoti sveiką gyvenseną, ligų profilaktikos ir sveikatos tausojimo bei ugdymo priemones;

11.6. turėti spaudą, kurio numeris suteikiamas Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. sausio 6 d. įsakymo Nr. V-1 „Dėl Numerio sveikatos specialisto spaudui suteikimo ir panaikinimo taisyklių patvirtinimo“ nustatyta tvarka;

11.7. pagal kompetenciją vykdyti privalomąsias sveikatos programas;

11.8. laikytis gydytojo profesinės etikos principų, gerbti pacientų teises ir jų nepažeisti;

11.9. tobulinti profesinę kvalifikaciją Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro nustatyta tvarka;

11.10. laikytis licencijuojamos sveikatos priežiūros specialisto veiklos sąlygų;

11.11. tvarkyti gydytojo geriatro praktikos dokumentus Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka;

11.12. paaiškinti asmens sveikatos priežiūros specialisto praktikos aplinkybes Sveikatos apsaugos ministerijos, teisėsaugos institucijų ir kitų kontroliuojančių institucijų prašymu;

11.13. taikyti Lietuvos Respublikoje tik medicinos mokslo ir praktikos įrodymais pagrįstus, saugius tyrimo, diagnostikos ir gydymo metodus, išskyrus kituose teisės aktuose nustatytas išimtis;

11.14. naudoti tik teisės aktų reikalavimus atitinkančias medicinos priemones (prietaisus), išskyrus kituose teisės aktuose nustatytas išimtis. Užtikrinti, kad medicinos priemonės (prietaisai) būtų naudojamos teisės aktų nustatyta tvarka ir vadovaujantis gamintojų su medicinos priemone (prietaisu) pateikiama informacija;

11.15. atlikti kitas Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatytas pareigas.

IV SKYRIUS KOMPETENCIJA

12. Gydytojo geriatro profesinę kompetenciją sudaro žinios, gebėjimai ir įgūdžiai, kuriuos jis įgyja baigęs gydytojo geriatro profesinę kvalifikaciją suteikiančias studijas bei nuolat tobulindamasis, atsižvelgdamas į nuolatinę mokslo, technikos ir praktikos pažangą.

13. Gydytojas geriatras turi žinoti:

13.1. dokumentų rengimo, tvarkymo ir apskaitos pagrindus;

- 13.2. medicinos statistikos pagrindus;
- 13.3. sveikatos draudimo pagrindus;
- 13.4. sveikatos teisės pagrindus;
- 13.5. naudojimosi informacinėmis ir ryšio technologijomis būdus ir mokėti jais naudotis.
- 14. Gydytojas geriatras turi išmanyti:
 - 14.1. medicinos etikos ir deontologijos pagrindus;
 - 14.2. žmogaus anatomiją, fiziologiją, patologinę fiziologiją;
 - 14.3. sveikos mitybos senyvame amžiuje pagrindus;
 - 14.4. senėjimo nulemtus organizmo pokyčius;
 - 14.5. senyvo žmogaus psichologijos ypatumus;
 - 14.6. skiriamų vaistinių preparatų veikimą, jų šalutinį poveikį, sukiamas komplikacijas, farmakoterapijos senyvame amžiuje principus;
 - 14.7. daugiadalykinės komandos darbo principus ir darbo su senyvo amžiaus pacientais principus;
 - 14.8. slaugos ir palaikomojo gydymo bei paliatyviosios pagalbos pagrindus;
 - 14.9. psichogeriatrijos pagrindus;
 - 14.10. medicininės reabilitacijos pagrindus;
 - 14.11. priešlaikinio senėjimo ir ligų prevenciją;
 - 14.12. ilgalaikio stebėjimo ir priežiūros bei asmens vadybos principus;
 - 14.13. asmens sveikatos priežiūros ir socialinės pagalbos organizavimo principus ir pagrindinius rodiklius;
 - 14.14. įrodymais pagrįstos medicinos principus, mokslinės literatūros, metodinių rekomendacijų ir gairių pritaikymą praktikoje;
 - 14.15. darbų saugos reikalavimus savo darbo vietoje.
- 15. Gydytojas geriatras turi gebėti:
 - 15.1. bendrauti su senyvo amžiaus pacientais ir jų artimaisiais;
 - 15.2. rinkti epidemiologinę, ligos, gyvenimo, imunologinę, alergologinę, socialinę ir šeiminių anamnezę;
 - 15.3. organizuoti ir koordinuoti asmens sveikatos priežiūros specialistų komandos (kineziterapeuto, ergoterapeuto, medicinos psichologo, gydytojo psichiatro, socialinio darbuotojo, logoterapeuto ar kitų specialistų pagal poreikį) darbą;
 - 15.4. naudodamas geriatrines anketas, skales ir testus, skirtus funkciniam savarankiškumui, pažinimo funkcijoms, depresijai, sensorinėms funkcijoms, miego sutrikimams, eisenos ir pusiausvyros sutrikimams, mitybos būklės sutrikimams bei gyvenamajai aplinkai vertinti, atlikti išsamųjį geriatrinį ištyrimą;
 - 15.5. interpretuoti laboratorinių, radiologinių ir kitų vaizdinių tyrimų, elektrokardiografijos, endoskopijų ir funkcinų tyrimų duomenis, atskiriant patologinius pakitimus nuo pokyčių, sąlygotų senėjimo;
 - 15.6. sudaryti paciento problemų sąrašą, išskirti prioritetus, sudaryti tyrimų, gydymo bei priežiūros planą ir jį įgyvendinti;
 - 15.7. prioriteto principu sudaryti vartojamų medikamentų sąrašą;
 - 15.8. rekomenduoti tinkamą mitybą ir parinkti mitybos paramos būdą esant mitybos sutrikimui;
 - 15.9. rekomenduoti saugią ir funkcionalią aplinką, pritaikytą senyvam žmogui ar neįgaliam pacientui;
 - 15.10. įvertinti institucionalizavimo poreikį;
 - 15.11. sudaryti skiepų planą;

- 15.12. mokyti savirūpos pacientus ir jų šeimos narius ar globėjus;
- 15.13. įvertinti gebėjimą vairuoti senyvame amžiuje;
- 15.14. prieš numatomą operaciją įvertinti perioperacinių komplikacijų riziką ir sudaryti paciento ikioperacinės ir pooperacinės priežiūros planą.
16. Gydytojas geriatras pagal savo kompetenciją turi įtarti, diagnozuoti ir gydyti šias ligas, sveikatos problemas bei geriatrinius sindromus:
- 16.1. anemijas: geležies, vitamino B₁₂ stokos anemiją, kitas mitybinės kilmės anemijas bei anemiją, sergant kitomis lėtinėmis ligomis;
- 16.2. endokrinines ir medžiagų apykaitos ligas: hipotirozę ir hipertirozę, cukrinį diabetą, dislipidemijas;
- 16.3. mitybos nepakankamumą, vitamino D ir vitamino B₁₂ stoką;
- 16.4. nutukimą;
- 16.5. kraujo tūrio sumažėjimą (dehidrataciją), elektrolitų pusiausvyros sutrikimus;
- 16.6. organinius ir simptominius psichikos bei nuotaikos sutrikimus: kraujagyslinę demenciją, demenciją, sergant Alzheimerio liga ar kitomis ligomis, delyrą, lengvą kognityvinį sutrikimą, lengvą ir vidutinį depresijos sindromą, generalizuoto nerimo sutrikimus, somatoforminę autonominę disfunkciją, distimiją;
- 16.7. Parkinsono ligą ir antrinį parkinsonizmą;
- 16.8. Alzheimerio ligą;
- 16.9. miego sutrikimus;
- 16.10. hipertenzines ligas;
- 16.11. išeminę širdies ligą: stabilią ir nestabilią krūtinės anginą, kitas lėtinės išeminės ligos formas;
- 16.12. plaučių emboliją ir plautinės širdies ligas;
- 16.13. širdies ritmo ir laidumo sutrikimus: supraventrikulinę tachikardiją, prieširdžių plazdėjimą ir virpėjimą, prieširdines ir skilvelines ekstrasistoles, atrioventrikulinę, kairiosios ir dešinėsios Hiso pluošto kojytės blokadą;
- 16.14. širdies funkcijos nepakankamumą;
- 16.15. cerebravaskulines ligas: praeinančius smegenų išemijos priepuolius, insultą ir kitas cerebravaskulines ligas bei jų padarinius;
- 16.16. hipotenziją;
- 16.17. kvėpavimo ligas: pneumoniją, lėtinės apatinių kvėpavimo takų ligas, kitas lėtinės obstrukcines plaučių ligas, bronchinę astmą, bronhektazes, emfizemą, lėtinį kvėpavimo nepakankamumą;
- 16.18. stemplės, skrandžio ir žarnų ligas: ezofagitą, gastroezofaginio reflukso ligą, stemplės opa, stemplės divertikulą, skrandžio opa, dvylikapirštės žarnos opa, gastrojejuninę opa, gastritą ir duodenitą, dispepsiją, lėtinį žarnų kraujotakos nepakankamumą, plonosios ir (ar) storosios žarnos divertikulinę ligą be perforacijos ir absceso, dirgliosios žarnos sindromą, funkcinį viduriavimą;
- 16.19. tulžies pūslės ir kasos ligas: lėtinį cholecistitą, kitą lėtinį pankreatitą;
- 16.20. odos ligas: niežulį (idiopatinį senatvinį niežulį), dilgėlinę, eritemą, odos kserozę;
- 16.21. jungiamojo audinio ir raumenų bei skeleto ligas: reumatoidinį artritą, psoriazines ir enteropatinės artropatijas, podagrą ir kitas kristalines artropatijas, osteoartritą, reumatinę polimialgiją, senatvinį sausąjį sindromą (Sjogren'o), nugaros osteochondrozę, ankilozinį spondilitą, spondiliozę, spondilopatijas, dorsopatijas;
- 16.22. osteoporozę;
- 16.23. nervų šaknelių ir rezginių ligas: galvos skausmo sindromus, trišakio nervo neuropatiją, nervų šaknelių ir rezginių suspaudimą, tarpšlankstelių diskų ligas, poherpetinę neuropatiją;

16.24. šlapimo sistemos ligas: lėtinį (kanalėlių) tubulointersticinį nefritą, ūminį inkstų funkcijos nepakankamumą, lėtinę inkstų ligą, cistitą;

16.25. šlapimo nelaikymą;

16.26. išmatų nelaikymą;

16.27. šlapimo susilaikymą;

16.28. seilių sekrecijos sutrikimus (kserostomiją);

16.29. rijimo sutrikimą (disfagiją);

16.30. sarkopeniją;

16.31. eisenos ir judėjimo, kitus koordinacijos sutrikimus;

16.32. svaigulį ir galvos sukimąsi;

16.33. apalpimą ir kolapsą;

16.34. vidurių užkietėjimą;

16.35. senatvinį silpnumą (išsekimo sindromą);

16.36. simptomus ir požymius, susijusius su maistu ir mityba: anoreksiją, nepakankamą maisto ir vandens vartojimą dėl aplaidumo, nenormalų kūno masės mažėjimą;

16.37. vaistų sukeltus organų pažeidimus ir būkles, nepageidaujamą vaistų poveikį;

16.38. senyvo amžiaus paciento nepriežiūrą, prievartą (blogo elgesio sindromus);

16.39. pozicinio raumenų suspaudimo sindromą;

16.40. griuvimus;

16.41. pragulas.

17. Gydytojas geriatras po gydytojo onkologo chemoterapeuto, gydytojo onkologo radioterapeuto, gydytojo hematologo ar kitos profesinės kvalifikacijos gydytojo konsultacijos gali skirti simptominių gydymą dėl šių ligų ar sveikatos problemų:

17.1. limfinio, kraujodaros ir jiems giminingų audinių piktybinių navikų: Hodžkino ligos, ne Hodžkino limfomos, daugybinės mielomos ir piktybinių plazminių ląstelių navikų, lėtinės limfoleukozės, lėtinės mieloleukozės, lėtinės monocitinės leukozės, tikrosios policitemijos, mielodisplastinių sindromų;

17.2. įgytų ir įgimtų širdies ydų;

17.3. kardiomiopatijų;

17.4. kepenų ligų: alkoholinės kepenų ligos, kepenų cirozės ir fibrozės;

17.5. dermatomiozito, polimiozito.
